

Psykiatriske undersøgelser af unge prostituerede kvinder.

(Foreløbig meddelelse).

Af GUNNAR MORTENSSON og EMMA VESTERGAARD.

Fra Justitsministeriets psykiatriske undersøgelsesklinik, afd. B.

Efter gældende dansk straffelov er heterosexuel prostitution i sig selv ikke strafbar. Samfundet ønsker imidlertid at beskytte sig mod de alvorligste ulemper ved prostitution og at hjælpe de pågældende kvinder så vidt muligt, især de yngste, og dem, der er relativt nye i erhvervet. Hertil anvender man straffelovens § 199. Efter denne, som man i store træk kun anvender overfor kvindekønnet, kan der gives kvinderne pålæg om at søge lovligt erhverv, og hvis de overtræder dette, kan de sigtes for overtrædelsen og straffes. Ifølge straffelovens § 200 kan der yderligere meddeles kvinderne tilhold om at give politiet underretning om deres bopæl og arbejdsforhold.

Det københavnske sædelighedspolitis praksis er da følgende: Man observerer de unge kvinder, som man har indtryk af lever parasitært. Hvis en sådan kvinde holder til på en eller anden restauration, og hvis der foreligger adskillige iagttagelser gående ud på, at hun forlader restaurationen i selskab med forskellige mænd, afhører man hende, og hvis hun da må erkende, at hun ikke har lovligt arbejde (eller bopæl), kan der blive tale om indgreb.

I adskillige tilfælde skaffer man straks sådanne kvinder beskæftigelse. Andre, der er fra provinsen, giver man natlogi, for næste dag at forsyne dem med en billet, så de kan rejse tilbage til deres hjemegn. Halvdelen af de kvinder, politiet på denne måde afhører, udgår af billedet efter første afhøring. De kvinder, der fortsætter som før, vil senere påny blive afhørt og påny få hjælp. Kun hvis adskillige afhøringer og forsøg på at hjælpe på forskellig måde er uden varigt resultat, gives der kvinden et arbejdsoplæg ifølge straffelovens § 199. Undlader hun at skaffe sig lovligt arbejde, rejses der sigtelse imod hende, og førend domsafsigelsen vil hun her i København blive henvist til en rutinemæssig mentalobservation. I enkelte tilfælde har politiet allerede på et tidligere tidspunkt anmodet om psykiatrisk undersøgelse af en sådan kvinde, hvis hendes opførsel eller andre forhold tyder på, at hun lider af en psykisk sygdom eller — afvigelse.

Den sædvanlige reaktion overfor kvinder, der for første gang sigtes for overtrædelse af arbejdsoplæg, er da, at de — i politi-

retten — idømmes 30 dages fængsel, betinget, på vilkår af tilsyn af Dansk Forsorgsselskab. Hvis kvinden er psykisk afvigende, kan forskellige sanktioner komme på tale, såsom anbringelse under forsorg af en eller anden art eller særlige vilkår om psykiatrisk behandling eller pligt til at tage arbejde og ophold efter Dansk Forsorgsselskab bestemmelse. — Ved fortsat asocial levevis idømmes kvinderne en række kortvarige ubetingede frihedsstraffe.

Hensigten med disse indgreb ifølge straffelovens §§ 199 og 200 er først og fremmest et forsøg på at resocialisere så mange af kvinderne som muligt, hvorfor man overvejende koncentrerer sine bestræbelser om de yngste og om begyndere i faget, hvem man har mulighed for at retlede og hjælpe. De kvinder, der allerede er etablerede som utugtsdrivende, er erfaringsmæssigt så forankrede i deres levevis, at de dels forstår at undgå politiet, dels er afvisende overfor resocialiseringsbestrebelse. Hvis sådanne kvinder ikke giver anledning til offentlig forargelse, kommer de, ifølge gældende lov, ikke indenfor politiets interessesfære, og en mentalobservation af den type kvinder er derfor ret sjældent forekommende i København.

Vort materiale omhandler således kun en sektor af en storbys prostituerede; i det væsentlige unge kvinder, der i nogle måneder, højst 1 årstid, har været løsgængere og har levet af forskellige, stadigt skiftende mænd, de har truffet på restaurationer. Disse kvinder lader sig traktere med mad og drikkevarer og modtager natophold på hoteller i forbindelse med gaver og småpenge nu og da, hvilke penge ikke har præg af betaling for tilståede samlejer. De fleste af disse kvinder vil da heller ikke erkende, at de er prostituerede eller på vej til at blive det.

Det drejer sig om 457 unge kvinder, der i årene 1952—1959 er blevet psykiatrisk undersøgt i Justitsministeriets psykiatriske undersøgelsesklinik, afdeling B. Disse undersøgelser er ret belastende for afdelingens arbejde, idet de skal gennemføres i den tidsperiode, d. v. s. ca. 1 uge, i hvilken politiet kan tilbageholde kvinderne, mens de bliver undersøgt og behandlet for kønssygdomme. Det viser sig nemlig, at mere end $\frac{1}{2}$ af de nævnte kvinder har eller for ganske nyligt har haft kønssygdom, og adskillige er da også blevet anmeldt som smitekilder.

Hvad aldersfordelingen angår, er ca. $\frac{1}{2}$ af kvinderne under 20 år, andre $\frac{1}{2}$ er i alderen 21—25 år og kun ca. $\frac{1}{20}$ er over 30 år — svarende til foranstående redegørelse.

Det viser sig, at de undersøgte kvinder personlighedsmæssigt er ret forskellige. Alligevel kan man skelne mellem visse typer, idet man må gøre sig klart, at der ikke er skarpe grænser mellem typerne, idet de låner træk fra hinanden. Følgende 5 grupper forekommer det os, at vi kan opstille:

- 1) kvinder, der næsten synes *prædestineret* til løsagtig levevis eller prostitution. De er ligesom vokset ind i asocialiteten, som en videre-udvikling fra barndommen. Disse kvinder har haft et særdeles uheldigt barndomsmilieu. Hyppigt har faderen været drikfældig, og moderen selv været løsagtig, evt. prostitueret. I mange tilfælde er disse kvinder kommet fra såkaldte »brudte hjem«, og de har haft urolige og omskiftelige opvækstår og skolegang. Iøvrigt har deres opdragelse især været præget af, at de har været overladt til sig selv og ikke har fået den kærlighed og omsorg, som er nødvendig for en sund udvikling. Kvinder af denne type er som regel også ret småt udrustede i intellektuel henseende.

Intelligensmangel finder vi også sammen med andre psykiske lidelser, f. eks. kombineret med karakterdefekter eller med neuroser, men vi mener dog at kunne opstille som en type for sig:

- 2) *de intelligensdefekte kvinder*, idet det her er intelligensmangel, der er deres mest følgesvære brist. Disse kvinder er kortsynede, ureflekterede, har ringe dømmekraft med hensyn til valg af omgangsfæller og i almindelighed en dårligt udviklet kritisk sans, er overfladiske, uselvstændige og lette at lokke og lede. Allerede i skoleårene har deres intelligensbrist spillet en betydelig rolle for deres udvikling. Som man ofte ser det hos dårligt begavede børn, har de skullet fra skole, og som regel foreligger der oplysninger om, at de i den senere opvækst har præsteret ringe arbejdsevne og derfor har haft svært ved at klare sig i pladser. Deres letforledelighed bevirker, at de lader sig påvirke af veninder, der har en anløben karakter, og derved drives ud i løsgængeri og drikkeri. Disse kvinder er handicappede, fordi de ikke kan gøre fyldest ved beskæftigelser, der stiller særlige krav til dem, og de har mindreværdsfølelse, idet de selv erkender, at de har svært ved at følge med. For sådanne kvinder er den parasitære levevis en let udvej. Da de imidlertid er nemme at påvirke, også i positiv retning, er det ikke så svært at få dem til at ændre kurs, hvis man på forstående måde tager sig af dem i tilsynsperioden. Vanskeligere kan det være at placere dem ved et passende arbejde, som de selv føler, de kan beherske.

Som en 3. type opstiller vi

- 3) *de konfliktfyldte* løsagtige kvinder, hos hvem asocialiteten er en reaktion på sjælelige konflikter. Den parasitære levevis hos sådanne kvinder er symptomatisk. Som for første types vedkommende er der også her tale om uheldig påvirkning i barndommen, særligt hvad angår den følelsesmæssige kontakt til forældrene. Opdragelsen har været inkonsekvent, undertiden streng, måske endda brutal, til andre tider altfor eftergivende.

Nogle af disse kvinder er blevet forvante og forsømte, idet forældrene for at købe sig fred og ro og hengivenhed har erstattet den manglende følelsesmæssige påvirkning med materielle goder. Sådanne kvinder vil som regel få vanskeligheder i deres erotiske forbindelser og opnår sjældent harmoni i deres kærligheds- eller samlivsforhold. Nogle er præget af selvusikkerhed og hæmninger, især udtalt mindreværdsfølelse, så de har svært ved at skaffe sig kontakt med andre mennesker. Nogle reagerer herpå med tristhed eller depression, tilbageholdenhed og tillukkethed, andre med trods og en selvhævdende adfærd. Restaurationslivet med den lette adgang til overfladisk kontakt tiltaler dem imidlertid, og drikkeri kommer yderligere til, fordi de i spirituspåvirket tilstand føler sig friere af væsen. — For begge parter gælder, at de på restaurationer finder glæmsel for deres konflikter og kontaktsværligheder — de føler sig godtaget, måske endog værdsat og finder derfor i starten, at restaurationslivet »er herligt«.

Som den fjerde type opstiller vi de løsaftige kvinder, der har udprægede karakterdefekter.

- 4) de *Karakterinsufficiente*. Snart er sådanne kvinder slappe og holdningsløse med deraf følgende ustabilitet, hvad arbejde angår, snart er de stemningssvingende med tilbøjelighed til affektexplosioner. Denne gruppe udskiller sig mere ved karakterdefekternes sværhedsgrad end på grund af de enkelte karaktertræks særart, der også findes hos andre typer. — Almindelige hjælpeforanstaltninger vil jævnlige være virkningsløse, og en resocialisering kræver lang tids personlighedsbehandling.

Som en femte type opstiller vi

- 5) de *forlystelsessyge*. Kvinderne her er selvoptagne, forfængelige, egocentriske og optimistiske i deres syn på fremtiden. De har som oftest fået en fri opdragelse i barndomshjemmet, evt. hos bedsteforældre. Det karakteristiske for denne type er iøvrigt, at det drejer sig om middel- til velbegavede og relativt kultiverede, men psykisk umodne kvinder. Alt i alt har de haft bedre betingelser under opvæksten, såvel økonomisk som uddannelsesmæssigt, end de andre typer, og ofte er de fra naturens hånd også bedre udrustet i legemlig henseende.

De mentalobserverede kvinder lader sig ligeledes inddele efter tilholdssted. Vi skelner således mellem dem, der især færdes på barer i den indre by sammen med amerikanske orlovssoldater, de såkaldte »Amerikanerpiger«, mellem dem, der især holder til i Nyhavn, de såkaldte »Nyhavnspiger« og dem, der holder til på de små restauranter omkring Vesterbros Torv og Istedgade, de såkaldte »Vesterbro-piger«. Disse typer er på det stadium, men-

talobservationen foregår, ret skarpt adskilte, men hvis pigerne ikke bliver stoppet i deres parasitære levevis, kan udviklingen gå fra barerne i den indre by over Nyhavn til Vesterbro.

»Amerikanerpigerne« er den største gruppe, ca. halvdelen af materialet. Disse kvinder er de højest placerede af de 3 grupper både socialt og kulturelt. »Amerikanerpiger« er ofte ret veludviklede intellektuelt og relativt vel uddannede, og i denne gruppe finder man de kønneste, fikseste og mest velklædte. I dette er der intet mærkeligt, idet det er nødvendigt, at pigerne har en vis kvalitet for at tiltrække amerikanske soldater, der ofte er ret velbeslåede med penge. (En mulig ændring heri vil vi måske se i den nærmeste fremtid, idet de amerikanske soldater i Tyskland nu i højere grad end forhen er værnepligtige med en relativ lille løn i relation til de hidtil hvervede soldater). Den enkelte pige omgås i reglen samme amerikanske soldat i de par uger, han er på orlov her i landet, bor sammen med ham på hotel og er turistfører for ham om dagen. Når han rejser, får hun hans restpenge i dansk mønt og overtager en af hans nyankomne kolleger, og således fortsætter det. Nogle piger betragter sig som »mere eller mindre forlovet« med en amerikaner, og enkelte bliver senere gift i USA. »Amerikanerpigerne« er kun på begyndelsesstadiet af prostitutionen. De er mere forlystelsessyge, mere luksuspregede og mindre tragiske end de andre typer, og gennemgående er deres prognose bedre.

»Nyhavnspigerne« udgør ca. 35 % af materialet. De er ret simple og ikke sjældent forhulede og uheldige af ydre. De holder enten til på de forskellige beværtninger i Nyhavn eller på skibene der og finder, ifølge deres udtalelser, Nyhavn i særlig grad tiltrækkende, fordi man der er udsat for mindre kritik end mange andre steder. Den insufficiensfølelse, som er mere almindelig end antaget hos løvsagtige kvinder, er her især iøjnefaldende. Nogle af dem specialiserer sig, hvad mænd angår, således, at de kun indlader sig med søfolk og ikke »landkrabber«, kun med søfolk af bestemt nationalitet, f. eks. finner o. s. v.

»Vesterbropigerne« andrager kun ca 15 % af vort materiale. Denne gruppe er den socialt lavest placerede, og disse kvinder er ofte virkelig prostituerede. Mange af dem »trækker« på gaden og forlanger deres pris for samleje.

Endelig har vi rubriceret materialet efter psykiatiske diagnoser. Hos ca. $\frac{1}{5}$ finder vi ikke tegn på nogen psykisk lidelse eller afvigelse, men iøvrigt gælder de samme årsagsfaktorer med hensyn til løvsagtighed for disse som for de kvinder, på hvem vi stiller psykiatiske diagnoser. — Ca. $\frac{1}{10}$ af kvinderne er præget af milieuskade uden at vise alvorlige karakterafvigelser, og hos andre ca. $\frac{1}{3}$ finder vi så alvorlige karakterafvigelser, at vi anveder diagnosen: psykopati. Der er glidende overgange fra de psykisk normale over de lettere karakterpåfaldende til de karakter-

insufficiente. Hos disse sidste er der imidlertid en så alvorlig personlighedsforstyrrelse, at dette i sig selv er tilstrækkelig forklaring på den sociale afsporing. Selvom det i praksis kan være vanskeligt i det enkelte tilfælde at skelne mellem psykopati og karakterneurose, har vi dog hos ca. $\frac{1}{5}$ af hele materialet stillet diagnosen: karakterneurose, idet sygehistorierne tyder på neurotisk udvikling. Specifikke neurose-symptomer er dog relativt sjældne, således har kun knap $\frac{1}{10}$ demonstreret angstneurotiske fænomener. — Lidt mere end $\frac{1}{10}$ diagnosticeres som sinker, og kun få (3—4 %) er fundet åndssvage.*) Yderligere finder vi, at ca. $\frac{1}{20}$ er psykoinfantile, og et tilsvarende antal har vanskeligheder, der kan henføres til pubertetsuro. Egentlige sindssygdomme er meget sjældne ligesom organiske lidelser i nervesystemet.

Ca. $\frac{1}{2}$ af de nævnte kvinder er indfødte københavnere. Ca. $\frac{1}{4}$ kommer fra provinsbyer og en anden $\frac{1}{4}$ fra landkommuner. Hvad angår diagnoser i relation til hjemstavn ses intet særligt af interesse.

Årsagsfaktorerne med hensyn til den parasitære livsform belyses i nogen grad af vor type-opstilling. Milieufaktorer dominerer, og herunder finder man alle de kendte former for sjælelig belastning i barndommen. $\frac{2}{5}$ af kvinderne har været under børneværnsforsorg i deres opvækst, og $\frac{1}{3}$ af dem er tidligere straffet enten for tyveri eller for overtrædelse af arbejdspålæg eller tilholdsbestemmelser. $\frac{1}{3}$ er født udenfor ægteskab, hvilket er mere end i normalbefolkningen, og en anden $\frac{1}{3}$ har stedfader. I sygehistorierne finder man gang på gang oplysninger om meget ufredelige forhold i hjemmet, alkoholmisbrug hos faderen, uheldig eller manglende opdragelse o. s. v.

I kvindernes egne angivelser vedrørende årsagen til deres levedis finder man restaurationslivet fremhævet som noget meget væsentligt. Det er hele milieuet, der tiltrækker dem: stemningen, kammeratskabet, kritikløsheden og ikke mindst dansen og den lette adgang til at drikke spiritus og til at træffe mænd. For adskilliges vedkommende hører vi dog direkte indrømmelser med hensyn til, at de søger restaurationer for at flygte for eller undgå et eller andet ubehageligt såsom ensomhed eller ufred i hjemmet. I hvert fald er det klart, at restaurationslivet med dets mulighed for eskapisme er afgørende for såvel promiscuitet som for heterosexuel prostitution. Således møder vi særdeles ofte kvinder, der befinder sig i en eller anden spændingstilstand foranle-

*) Det ringe antal af åndssvage kvinder må ikke give det falske indtryk, at kun få unge åndssvage kvinder hengiver sig til løssaglighed. — Blot figurerer de ikke i vort materiale, da åndssvage kvinder, der er under åndssvageforsorg, straks ved politiafhøringerne henvises til denne. — Det samme gælder piger, der er tilmeldt børneforsorgen.

diget af store eller små problemer, så den parasitære levevis for dem bliver en reaktion på deres vanskeligheder, hvadenten nu disse har været særlig store eller kvindens karakter for svag til at imødegå dem på anden vis.

Naturligvis melder det spørgsmål sig, om den rent seksuelle tilfredsstillelse og muligheden for sexuel omgang med mænd spiller nogen væsentlig rolle for de pågældende kvinder. Om sexuel omgang udtaler de for det meste, at »det følger med« — det er noget, de bør indlade sig på som betaling fra deres side for traktement og hotelophold. Kun $\frac{1}{10}$ af kvinderne vil klart vedgå, at deres kønsdrift har nogen større styrke. Godt halvdelen af kvinderne mener selv at være fuldt ud normale i sexuel henseende, d. v. s. at de bryder sig kun om samleje med de mænd, der virker tiltrækkende på dem. Kun $\frac{1}{5}$ af kvinderne vil ved samleje med de mænd, de træffer på restaurationer, have opnået sexuel tilfredsstillelse, og godt $\frac{1}{10}$ af kvinderne i hele materialet hævder, at de aldrig nogensinde har opnået orgasme og fremhæver, at de gør, hvad de kan, for at undgå erotisk samkvem. Sexuel kølighed stigende til frigiditet træffes således hyppigere end hypersexualitet. Den ret udbredte opfattelse, at halvprostituerede kvinder er varmbloedige med »sexy« fremtoningspræg er ikke rigtig. For de kvinder, vi her behandler, har den seksuelle omgang med mænd ikke synderlig erotisk værdi, og den egentlige seksuelle tilfredsstillelse søger de hos mænd udenfor den nævnte »kundekreds«.

Det er af overvældende interesse at skaffe sig oplyst, hvordan det senere går med kvinder af den her beskrevne art.*) En efterundersøgelse af 90 kvinder, hvoriblandt mange »Nyhavns-piger« og kun få »Amerikanerpiger«, mentalobserverede i 1949—50, viste efter 6 års observationstid, at 22 af 90 stadig gav anledning til sanktioner fra sædelighedspolitiets side. Blandt sådanne sanktioner kan nævnes forbud mod at indfinde sig i bestemte restaurationer og bestemte bydele. Disse kvinder er således ikke resocialiserede. 16 af disse 22 havde gentagne gange afsonet fængselsstraffe for overtrædelse af straffelovens §§ 199 og 200, mens kun 4 var kriminelle på anden måde. Imidlertid kunne det fastslås, at i løbet af de første 3 år gav 62 af de 90 nævnte kvinder ikke mere anledning til indgriben fra sædelighedspolitiets side. 41 af disse 62 syntes pacificerede eller resocialiserede allerede indenfor det første år, 8 i løbet af et par år, 13 i løbet af det 3. år fra udgangstidspunktet. Som det var at vente, var der blandt de resocialiserede forholdsvis flest, som var betegnet »raske« ved mentalundersøgelsen, mens der blandt den u-resocialiserede gruppe var forholdsvis mange, der var anset psykopatiske. —

*) (En efterundersøgelse er i gang).

Man skal her fremhæve Dansk Forsorgsselskabs store og tålmodige arbejde med disse kvinder i tilsynsperioden.

Sammenfattende og konkluderende bemærkninger.

Sexuel promiscuitet og halyprostitution hos unge kvinder er en alvorlig »social sygdom«. Eksempelvis kan anføres, at de omhandlede kvinder repræsenterer en stor fare med hensyn til kønssygdomssmitte.

Vi har mentalundersøgt 457 unge kvinder, der var sigtede for overtrædelse af arbejdspålæg, og som var begyndere i prostitutionsfaget. Vi har givet en oversigt over disse kvinders psykiske habitus, opstillet forskellige typer og antydte årsagsfaktorer. — Det er vort indtryk, at hvis disse kvinder ikke var blevet stoppet i deres parasitære levevis, ville de fleste have fortsat og før eller senere have etableret sig som utugtsdrivende. Politiets indgriben på et så tidligt tidspunkt som muligt og Dansk Forsorgsselskabs store arbejde i tilsynsperioden er således af stor social og menneskelig værdi. — Det arbejde, der udføres i Dansk Forsorgsselskab, og som er — og bør være — en kombination af pædagogiske, sociale og psykiatriske forudsætninger, har efter vort skøn et rigtigt sigte, og alt i alt må vi anse prognosen for de her omhandlede kvinder for relativt god. Blandt dem, der ikke er resocialiserede i løbet af få år efter idømmelsen af betinget straf og tilsyn, findes, som ventet, en del, der er karakterinsufficiente. Yderligere har flere af de mere neurotisk prægede kvinder direkte behov for psykiatrisk behandling. En udbygning af de psykiatriske behandlingsformer og -midler er således en påkrævet, men endnu uløst opgave.

Gunnar Mortensson. Emma Vestergaard.